

**CSESZNEKI VÁRHEGY
HELYI JELENTŐSÉGŰ VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLET
TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV**



A cseszneki vár délkeletről

Megbízó:

Csesznek Községi Önkormányzat
8419 Csesznek, Vár u. 42.

Tervezők:

Bruckner Attila okl. táj- és kertépítésmérnök
táj- és természetvédelmi szakértő SZ-043/2009
8300 Tapolca, Bacsó Béla u. 2.

Szekeres Anita okl. táj- és kertépítésmérnök
táj- és természetvédelmi szakértő SZ-018/2012
8100 Várpalota, Tábormező u. 20.

2014. május 31.

Tartalomjegyzék

Előzmények	3
1. Általános adatok	3
1.1. A tervezési terület azonosító adatai	3
1.2. A tervezési terület természetvédelmi rendeltetése	3
1.3. Ingatlan-nyilvántartási adatok	4
1.4. A területre vonatkozó tervezési és egyéb előírások	4
2. A tervezési terület állapota	5
2.1. Tájtípológia.....	5
2.2. Környezeti elemek	5
2.2.1. Domborzati, földtani és talajtani viszonyok.....	5
2.2.2. Éghajlat	5
2.2.3. Vízrajzi adottságok	6
2.2.4. Növényföldrajzi helyzet	6
2.2.5. A tervezési terület növényvilága	6
2.2.6. A tervezési terület állatvilága	9
2.3. Táj- és természetvédelem, kultúrtörténeti adottságok	11
2.3.1. Barlangok	11
2.3.2. Kultúrtörténeti és egyedi tájértékek	11
2.3.3. Tájképvédelem, tájhasználat	11
2.3.4. Tájhasználati konfliktusok	11
2.4. Oktatás, kutatás	12
2.5. Gazdasági jellemzők	12
2.3. Táj- és természetvédelem, kultúrtörténeti adottságok	12
2.3.1. Kultúrtörténeti és egyedi tájértékek	12
2.3.2. Tájképvédelem, tájhasználat	12
2.3.3. Tájhasználati konfliktusok	12
3. Természetvédelmi célkitűzések	12
4. Természetvédelmi stratégiák	12
5. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	13
5.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása	13
5.2. Fajok védelme	13
5.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek	13
5.4. Látogatás	13
5.5. Kutatás, vizsgálatok	13
5.6. Terület- és földhasználat	13
5.7. Természetvédelmi infrastruktúra	14
5.8. Erdők kezelése	14
Fotódokumentáció	15

TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV

Cseszneki Várhegy helyi jelentőségű védett természeti terület

Előzmények

Megbízótól 2014. januárban kaptunk megbízást a Cseszneki Várhegy helyi jelentőségű védett természeti terület (TT) kezelési tervének elkészítésére.

A természetvédelmi kezelési tervet megalapozó táj- és természetvédelmi vizsgálat érdekében 2014 tavaszán több alkalommal helyszíni bejárást végeztünk, a terület élő- és élettelen természeti adottságainak, valamint táji értékeinek felkutatása érdekében.

A kezelési terv összeállításához összegyűjtöttük a vonatkozó szakmai információkat – természetvédelem, erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás, műemlékvédelem, területrendezés, településfejlesztés, tájértékek, földhasználat –, valamint áttekintettük a területtel kapcsolatosan fellelhető szakirodalmat is.

A természetvédelmi kezelési terv összeállításához a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet szempontjait, valamint az országos jelentőségű védett természeti területekre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv tervdokumentációjának tartalmi követelményeiről és elkészítéséről szóló 16/2012. (VII. 6.) VM utasítás tematikáját alkalmaztuk.

1. Általános adatok

1.1. A tervezési terület azonosító adatai

Azonosító név: **Cseszneki Várhegy**

Védett Természeti Területek Törzskönyve törzskönyvi száma: **18/5/TT/52**

Védetté nyilvánító határozat száma: **Országos Természetvédelmi Tanács 818/1952. sz. határozata**

A terület jogi helyzete: **Helyi jelentőségű védett természeti terület**

Terület: **7,8091 hektár**

Érintett megye: **Veszprém megye**

Érintett település: **Csesznek község**

Érintett helyrajzi számok: **Csesznek külterület: 0158/1, 0158/2, 0158/3, 0158/4**

A terület középpontjának EOVS koordinátái: **Y = 561 707; X = 223 698**

Legnagyobb tengerszint feletti magasság: **330 mBf-i. (Cseszneki vár)**

A területet lefedő M=1:10.000 EOVS szelvény-azonosítója: **53-212**

Illetékes természetvédelmi hatóság: **Bakonyszentkirályi Közös Önkormányzati Hivatal Jegyzője**

Természetvédelmi kezelő: **Csesznek Községi Önkormányzat, Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.**

A terület megközelítése:

A Cseszneki Várhegy Csesznek község külterületén az Északi-Bakony tájegységben helyezkedik el. A település a 82-es főközlekedési úttól keletre fekszik, gépjárművel a főútról leágazó bekötő úton közelíthető meg.

1.2. A tervezési terület természetvédelmi rendeltetése

A XIV. századi eredetű cseszneki várrom tájképileg jellegzetes tája a Bakonynak, amelyet a természetjárók tömegesen keresnek fel. A hegy lejtője kopárosodó karsztos terület. A várrom műemlékké nyilvánítását követően az illetékes hatóságok megállapították, hogy a várrom védelme csak úgy biztosítható, ha annak közvetlen természeti környezetét is természetvédelmi oltalom alá helyezik. Ezért 1952-ben az Országos Természetvédelmi Tanács 818/1952. számú határozatával a Cseszneki Várhegy védetté nyilvánításáról rendelkezett.

Hivatkozott határozat értelmében a védett terület eredeti rendletetése, hogy a műemléki védettségű Árpádkori várromot, valamint az azt körülvevő természetes-természetközeli növényállományt megóvja.

A tervezési terület nem tartozik európai közösségi és egyéb nemzetközi kijelölés hatálya alá.

1.3. Ingatlan-nyilvántartási adatok

Település neve	Hrsz./ alrészlet	Kiterjedés (ha)	Művelési ág	Tulajdonos, tulajdonosi csoport	Vagyonkezelő
Csesznek	0158/1	6,3236	kivett, kopárság	Magyar Állam	Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.
Csesznek	0158/2	0,3839	szántó	magánszemélyek	magánszemélyek
Csesznek	0158/3	0,9106	szántó	Csesznek Községi Önkormányzat/ Magyar Állam	Csesznek Községi Önkormányzat/Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.
Csesznek	0158/4	0,1910	kivett, temető	Csesznek Községi Önkormányzat	Csesznek Községi Önkormányzat

1.4. A területre vonatkozó tervezési és egyéb előírások:

1.4.1. *Érintett erdőrészek:* **Csesznek 53/A, Csesznek 53/ÉP**
 állami tulajdon; az erdő elsődleges rendeltetése: védelmi;
 funkciója: közjóléti, bemutatóhely, emlékhely;
 tűzveszélyesség: közepes mértékben
(Forrás: www.erdoterkep.gov.hu)

1.4.2. *Erdőgazdálkodó:* **Bakonyerdő Zrt., Bakonyszentlászlói Erdészet (Bakonyszentlászló)**

1.4.3. *Vadgazdálkodó:* **Hegyi Vadászok Vadásztársaság (Győr), kódszám: 19-300910-1-4-1**

Településrendezési –és területrendezési terv:

Csesznek község Helyi Építési Szabályzatának, valamint Szabályozási Tervének jóváhagyásáról szóló Csesznek Községi Önkormányzat Képviselőtestületének 14/2005. (X.24) számú rendelete (HÉsz) 27. § rendelkezik a természetvédelmi előírásokról:

- (5) A helyi jelentőségű természetvédelmi területen mindenfajta, a terület jellegét és rendeltetését befolyásoló változtatás, továbbá építési tevékenység csak a természetvédelmi hatóság szakhatósági hozzájárulása birtokában lehetséges.
- (6) A helyi jelentőségű védett természeti értékek (fák) a természetvédelmi hatóság engedélye előzetes hozzájárulása alapján csak akkor vágathatók ki, ha azt egészségügyi állapotuk megköveteli.
- (7) A helyi jelentőségű védett természeti értékek ápolásáról tulajdonosának gondoskodni kell.
- (8) A helyi jelentőségű védett természeti értékek környezetében épület, illetve újabb jelentős méretű növények csak kertészeti szakvélemény alapján helyezhető el.

A HÉsz 1. sz. melléklete szerint a műemléki védettség alatt álló terület:

Várrom, hrsz: 0158/1-4.

Törzsszám: 5631

Műemléki környezet:

243, 244, 245, 281 út, 283, 284, 285/1, 285/2, 288 út, 290/1, 290/2, 290/3, 290/4, 0158/5, 292, 293, 307 patak, 0154 patak, 0155, 229, 230, 231 út, 233, 235, 237/1, 237/2, 238, 217 út, 216/3, 66 út, 212 kt, 213 kt, 0156, 239, 240, 241, 242, 0157.

A HÉsz 2. sz. melléklete szerint régészeti lelőhely:

19/1. Vár, hrsz.: 0158/1

2. A tervezési terület állapota

A táj- és természetföldrajzi adatok forrása:

1. Magyarország kistájainak katasztere, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 2010.
2. Futó J.: A Cseszneki Várhegy és környékének földtani, geomorfológiai kutatása, MTM Bakony Természettudományi Múzeum, 2001.
3. Bauer N.: A Cseszneki Várhegy és Kőmosó-hegy flórájának, vegetációjának vizsgálata, MTM Bakony Természettudományi Múzeum, 2001.
4. Kenyeres Z. – Murányi D. – Kontschán J.: A Cseszneki Várhegy és környékének zoológiai vizsgálata, MTM Bakony Természettudományi Múzeum, 2001.

2.1. Tájtipológia

Tájföldrajzi szempontból a tervezésre kijelölt terület hovatartozása a következő:

Makrorégió:	Dunántúli-középhegység nagytáj
Mezoregió:	Bakony-vidék középtáj
Mikrorégió:	Öreg-Bakony kistáj

A természeti adottságokat e kistáj jellemzői alapján értékeljük.

2.2. Környezeti elemek

2.2.1. Domborzati, földtani és talajtani viszonyok

A kistáj függőlegesen jól tagolt, változatos formációk jellemzik. A domborzat változékonyságára utal, hogy a relatív relief értékek magasak, átlagosan 170-180 m/km². A térséget fejlett völgyhálózat jellemzi, a mikroformákban gazdag felszínt karsztos mélyedések, karrmezők teszik változatosabbá. A geomorfológia egyik jellemző elemét képezik a várhegyhez hasonló átlagos magasságú 300-400 m közötti tszf-i magasságú fennsíkok, amelyeket a fennsíkmagasságok, az ezeket tagoló eltérő tszf-i helyzetű hegyközi medencék, a medencéket felfűző karsztos eróziós szurdokvölgyek, - mint a TT északnyugati részén lévő Kőmosó-szurdok -, valamint szélesebb-keskenyebb glacisok és pedimentek határozzák meg.

A hegységi tömeget uralkodóan mezozoos (a triász, jura és kréta egyaránt képviselve van) mészkő- és dolomitformáció-sorozatok, kisebbrészt harmadidőszaki medenceüledékek, negyedidőszaki üledéktakarók építik fel. Az Öreg- vagy Magas-Bakony szerkezetileg a középhegységi kréta geosinklinális nyugati szárnyának tartozéka. A kistáj domborzatát árkos-sasbérce szerkezet jellemzi. Fejlődésmenete során északnyugati-délkeleti és erre merőleges irányú szerkezeti vonalak mentén szerkezeti árkokra és különböző magasságú sasbércekre, fennsíkokra töredezett.

A TT területén az alábbi kőzettípusokat térképezték fel (Futó, 2001): alsó-jura dachsteni típusú mészkő, középső-miocén mezozoos küllemű mészkő, középső-eocén nummulitesz perforatuszos mészkő, pleisztocén kavics és pleisztocén lösz.

A kistáját a legnagyobb területi kiterjedésben a karbonátos tömör kőzeten képződött rendzina talajok borítják. A vár közvetlen környékén az erdőtalaj növényzet hiányában a földes kopárig erodálódhat. A Kőmosó-szurdok mentén elhelyezkedő patak völgyben öntéstartalaj foltok is előfordulhatnak.

2.2.2. Éghajlat

A kistáj ezen része mérsékelt hűvös és nedves éghajlatú. Évente 1960 körüli a napsütéses órák száma, amelyből nyáron 780 óra körüli, télen mintegy 200 óra napsütés várható, de a várhegyen, - mint kiemelkedésen – ennél több is lehet. A csapadék évi mennyisége az évi 800 mm-t is elérheti. A hótakarós napok átlagos száma mintegy 70 nap, az átlagos maximális hóvastagság 40 cm, valamint gyakori a hófúvás. Az évi középhőmérséklet átlagos értéke +9,5 °C körül alakul. A vegetációs időszak

középhőmérséklete megközelítőleg +15,0 °C. A legmelegebb nyári nap maximum hőmérsékletének sokévi átlaga +30,0 °C körül alakul, a leghidegebb téli napoké –15-16 °C körüli. Az uralkodó szélirányok észak-északnyugati irányúak, az átlagos szélesség a hegytetőkön 4,5 m/sec körüli értéket mutat. A klimatikus adottságok az erdő- és vadgazdálkodásnak kedveznek, valamint a kevésbé hőigényes, nagyobb vízigényű szántóföldi növények termesztésére alkalmasak.

2.2.3. Vízrajzi adottságok

A kistáj vizeit számos bővízű patak vezeti le. A vizsgált terület, a kistáj északi részének vizeit a Cuhapatak gyűjti össze. A TT területének nyugati határát az Aranyos-patak határolja le, amely nyugati irányban a Cuhába torkollik. A kisvizek főleg nyár végén és ősszel fordulnak elő, az árvizek tavasszal és nyár elején szoktak bekövetkezni. A hegységben összefüggő talajvízszint nincsen. A völgytalpak talajvíz előfordulásai elszigeteltek és jelentéktelenek. Kémiai típusuk kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos. A rétegvizek mennyisége a tárolókőzet porozitása szerint változik. A terület vízbázis, ezért a vízminőség-védelem közérdekű feladat.

2.2.4. Növényföldrajzi helyzet

A vizsgált terület a Magyarország nagy részén elterülő Pannóniai Flóratartomány (*Pannonicum*) Dunántúli középhegység flóraidékének (*Bakonyicum*) Vértes és Bakony flórajárásába (*Vesprimense*) tartozik.

A kistáj területének természetes növénytakaróját üde erdőségek alkotják. A magasabban fekvő területeken gazdag aljnövényzetű bükkösök találhatóak (medvehagyma - *Allium ursinum*, erdei madársóska – *Oxalis acetosella*, hölgypáfrány – *Athyrium filix-femina*, erdei pajzsika – *Dryopteris filix-mas*, bükkös – *Carex pilosa*, erdei sás – *Carex sylvatica*, szártalan kankalin – *Primula vulgaris*). A bükkösök uralta erdők mentén gyakorta mély, meredek falú, kőtörmelékes völgyek találhatóak -, mint a Kőmosó-szurdok -, ahol hűvös klímát kedvelő szurdokerdők jöttek létre (erdei holdviola – *Lunaria rediviva*, farkasölő sisakvirág – *Aconitum vulparia*, gímpáfrány – *Phyllitis scolopendrium*), amelyek a Dunántúlon itt a leggyakoribbak. A szurdokerdők szikláin magashegységi fajok (mohos csitri – *Moehringia muscosa*, havasi ribiszke – *Ribes alpinum*, zöld fodorka – *Asplenium viride*) fordulnak elő. A nagyobb tölgyes szigetek -, mint pl. a várhegy nyugati oldala -, növényzete különlegesen változatos, mert hársas és bükkös sziklaerdőket, szárazgyep- és bokorerdő-fragmentumokat is tartalmaznak. A várhegyen végzett botanikai vizsgálatok (Bauer, 2001) alapján közép-európai lomberdő zóna egy jellegzetes középhegységi területe található itt. A flóraelem-eloszlás vizsgálat szerint nagyon jelentős az európai csoport aránya (cca. 58 %) a növényállományban.

A várhegy növényföldrajzi jellege az Északi- és a Keleti-Bakonyra jellemző vonásokat mutat. Az egyedülálló geológiai-geomorfológiai adottságok döntően befolyásolják a vegetáció összetételét. A Cseszneki Várhegy területén általában az edafikus (törmeléklettő-erdő, szurdokerdő, sziklagyep stb.) és extrazonális jellegű társulások dominálnak az északi oldalon található kis kiterjedésű *Daphnolaureolo-Fagetum* kivételével (Bauer, 2001).

2.2.5. A tervezési terület növényzete

A természeti állapotfelmérés egyik legfontosabb része a tervezési létesítmény és környezete vegetációjának vizsgálata. A felszint borító növényzet típusa, magassága, összetétele, kora, művelési viszonyai alapjaiban meghatározzák a tájhasználatot és a tájképi potenciált.

Több alkalommal végeztünk terepbejárást, hogy különböző aspektusokban előforduló növényállományt feltérképezzük.

A helyszínelések ideje: 2014. március 16.; 2014. április 16.; 2014. május 10.

A védett területen Bauer Norbert végzett vizsgálatokat 2001. évben. Az általa készített növényzeti térképet mellékeljük bejelölve a védett természeti terület határát. A növényzeti térkép helyességét a

készítésétől eltelt 13 év után a helyszínen ellenőriztük és a tanulmány készítése idején is aktuálisnak találtuk, azon nem módosítottunk. Szerző hozzájárult a térkép felhasználásához.

A tervezési terület növényzete igen változatos, a gyepterületektől a zárt, idős erdőkig különböző vegetációtípusok figyelhetők meg, melyek a következők (Bauer N., 2001.):

- Mészke sziklabevonat társulás
- Gyöngyperjés mészke-sziklagyepek
- Pusztafüves lejtősztyeppré
- Hegylábi, másodlagos, sztyepprétszerű száraz gyepek
- Mezofil irtásrétek
- Gyertyános-tölgyes
- Törmeléklejtő erdő
- Mészke szurdokerdő
- Bokorerdő jellegű mészke-velő tölgyes
- Galagonya-kökény cserjés
- Akácok
- Podagrafüves égerliget és fehér füzes kombináció

Vártól északra a gerinctől keletre lévő sziklamászó hely jellemző növényfajai:

latin név	magyar név
FÁK	
<i>Acer campestre</i>	Mezei juhar
<i>Acer platanoides</i>	Korai juhar
<i>Tilia cordata</i>	Kislevelű hárs
<i>Acer pseudoplatanus</i>	Hegyi juhar
<i>Fagus sylvatica</i>	Bükk
<i>Staphylea pinnata</i>	Mogyorós hólyagfa
<i>Carpinus betulus</i>	Gyertyán
CSERJÉK	
<i>Euonymus verrucosus</i>	Bibircses kecskerágó
<i>Sambucus nigra</i>	Fekete bodza
LÁGYSZÁRÚAK	
<i>Aegopodium podagraria</i>	Podagrafű
<i>Arum maculatum</i>	Foltos kontyvirág
<i>Carex pilosa</i>	Bükkász
<i>Corydalis cava</i>	Odvas keltike
<i>Dentaria bulbifera</i>	Hagymás fogasír
<i>Dentaria enneaphyllos</i>	Bókoló fogasír
<i>Galium odoratum</i>	Szagos müge
<i>Heder helix</i>	Borostyán
<i>Helleborus odorus</i>	Illatos hunyor
<i>Lamium galeobdolon</i>	Sárga árvacsalán
<i>Orobancha sp.</i>	Szádorgó
<i>Polygonatum odoratum</i>	Soktérdu salamonpecsét
<i>Ranunculus ficaria</i>	Salátaboglárka
<i>Urtica dioica</i>	Nagy csalán
<i>Viola odorata</i>	Illatos ibolya

A Várhegy nyugati oldalában található mészke-velő tölgyes jellemző fajai:

latin név	magyar név
FÁK	
<i>Acer campestre</i>	Mezei juhar
<i>Acer platanoides</i>	Korai juhar
<i>Acer pseudoplatanus</i>	Hegyi juhar
<i>Carpinus betulus</i>	Gyertyán
<i>Cerasus avium</i>	Madárcseresznye
<i>Fagus sylvatica</i>	Bükk
<i>Fraxinus excelsior</i> *	Magas kőris
<i>Fraxinus ornus</i>	Virágos kőris
<i>Morus alba</i>	Fehér eperfa
<i>Quercus cerris</i>	Csertölgy
<i>Quercus robur</i>	Kocsányos tölgy
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Fehér akác
<i>Salix alba</i> *	Fehér fűz
<i>Staphylea pinnata</i>	Mogyorós hólyagfa
<i>Tilia cordata</i>	Kislevelű hárs
<i>Ulmus minor</i>	Mezei szil
CSERJÉK	
<i>Cornus mas</i>	Húsos som
<i>Cornus stolonifera</i>	Veresgyűrű som
<i>Corylus avellana</i>	Közönséges mogyoró
<i>Cotoneaster integerrimus</i>	Piros madárbirs
<i>Crataegus monogyna</i>	Egybibés galagonya
<i>Euonymus europaeus</i>	Csíkos kecskerágó
<i>Euonymus verrucosus</i>	Bibircses kecskerágó
<i>Ligustrum vulgare</i>	Közönséges fagyal
<i>Rubus fruticosus</i>	Vadszeder
<i>Sambucus nigra</i>	Fekete bodza
<i>Viburnum lantana</i>	Ortormén bangita
LÁGYSZÁRÚAK	
<i>Aegopodium podagraria</i>	Podagrafű
<i>Anthriscus cerefolium</i>	Zamatos turbolya
<i>Arum maculatum</i>	Foltos kontyvirág
<i>Asplenium trichomanes</i> *	Aranyos fodorka
<i>Buglossoides purpureocaerulea</i>	Erdei gyöngyköles
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Pásztortáska
<i>Chelidonium majus</i>	Vérehulló fecskefű
<i>Corydalis cava</i>	Odvas keltike
<i>Dactylis glomerata</i>	Csomósebír
<i>Dentaria bulbifera</i>	Hagymás fogasír
<i>Euphorbia cyparissias</i>	Farkaskutyatej
<i>Festuca sp.</i>	Csenkesz
<i>Filipendula vulgaris</i>	Koloncos legyezőfű
<i>Fragaria vesca</i>	Erdei szamóca
<i>Galium odoratum</i>	Szagos müge
<i>Gallium aparine</i>	Ragadós galaj
<i>Gallium mollugo</i>	Közönséges galaj
<i>Gelechoma hederacea</i>	Repkény
<i>Geranium robertianum</i>	Nehézzagú gólyaorr
<i>Hedera helix</i>	Borostyán
<i>Lamium galeobdolon</i>	Sárga árvacsalán
<i>Lamium purpureum</i>	Piros árvacsalán
<i>Melandrium album</i> **	Mécsvirág
<i>Parietaria officinalis</i>	Közönséges falgyom

<i>Plantago major</i>	Nagy útifű
<i>Poa sp.</i>	Perje
<i>Polygonatum odoratum</i>	Soktérdű salamonpecsét
<i>Primula veris</i> **	Tavaszi kankalin
<i>Pulmonaria officinalis</i>	Orvosi tüdőfű
<i>Sedum maximum</i>	Bablevelű varjúháj
<i>Stellaria media</i>	Közönséges tyúkhúr
<i>Taraxacum officinale</i>	Pongyola pitypang
<i>Vinca minor</i> **	Kis meténg
<i>Viola odorata</i>	Illatos ibolya

* : patakpart, sziklák

** : északi oldal

Bauer Norbert által 2001-ben talált védett fajok:

<i>Aconitum vulparia</i>	Farkasölő sisakvirág
<i>Centaurea sadleriana</i>	Sadler-imola
<i>Cotoneaster niger</i>	Fekete madárbirs
<i>Dictamnus albus</i>	Nagyezerjófű
<i>Erysium odoratum</i>	Magyar repcsény
<i>Iris variegata</i>	Tarka nőszirm
<i>Lilium martagon</i>	Turbánliliom
<i>Primula vulgaris</i>	Szártalan kankalin
<i>Ranunculus illyricus</i>	Selymes boglárka
<i>Scutellaria columnae</i>	Bozontos csukóka
<i>Stipa joannis</i>	Hegyi árvalányhaj

Az említett védett növényeket a helyszíneléseink során a sziklamászással érintett területeken és azok közvetlen környezetében valamint turistautak nyomvonalán nem észleltük. A fajok megtalálhatók a területen, de a sziklamászás és a turizmus populációikat nem veszélyezteti.

2.2.6. A tervezési terület állatvilága

A tervezett területen természetes vízfelszín nem található, így halakat és kételtű fajokat nem észleltünk. Gyakori erdei békafajok alkalmi átvonulása lehetséges. Hüllőfaj egyetlenegy egyede sem került felmérésre, de fali gyík, zöld gyík, erdei sikló előfordulása valószínűsíthető.

A madarak közül számos fajt észleltünk, melyek egy része átrepülő volt (rendszertani sorrendben):

<i>Phasianus colchicus</i>	Fácán
<i>Accipiter nisus</i>	Karvaly
<i>Buteo buteo</i>	Egerészölyv
<i>Falco tinnunculus</i>	Vörös vércse
<i>Columba oenas</i>	Kék galamb
<i>Columba palumbus</i>	Örvös galamb
<i>Streptopelia turtur</i>	Vadgerle
<i>Cuculus canorus</i>	Kakukk
<i>Jynx torquilla</i>	Nyaktekercs
<i>Picus canus</i>	Hamvas küllő
<i>Dryocopus martius</i>	Fekete harkály
<i>Dendrocopos major</i>	Nagy fakopáncs
<i>Dendrocopos medius</i>	Közép fakopáncs
<i>Dendrocopos minor</i>	Kis fakopáncs
<i>Lullula arborea</i>	Erdei pacsirta
<i>Hirundo rustica</i>	Füsti fecske
<i>Delichon urbica</i>	Molnárfecske

<i>Anthus trivialis</i>	Erdei pityer
<i>Motacilla alba</i>	Barázdabillegető
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Ökörszem
<i>Erithacus rubecula</i>	Vörösbegy
<i>Luscinia megarhynchos</i>	Fülemüle
<i>Phoenicurus ochruros</i>	Házi rozsdafarkú
<i>Saxicola torquata</i>	Cigánycsuk
<i>Turdus merula</i>	Fekete rigó
<i>Turdus pilaris</i>	Fenyőrigó
<i>Turdus philomelos</i>	Énekes rigó
<i>Turdus viscivorus</i>	Léprigó
<i>Sylvia nisoria</i>	Karvalyposzáta
<i>Sylvia curruca</i>	Kis poszáta
<i>Sylvia communis</i>	Mezei poszáta
<i>Sylvia atricapilla</i>	Barátposzáta
<i>Phylloscopus collybita</i>	Csilpcsalpfüzike
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Sisegő füzike
<i>Phylloscopus trochilus</i>	Fitiszfüzike
<i>Muscicapa striata</i>	Szürke légykapó
<i>Ficedula albicollis</i>	Örvös légykapó
<i>Ficedula hypoleuca</i>	Kormos légykapó
<i>Aegithalos caudatus</i>	Őzapó
<i>Parus palustris</i>	Barátcinege
<i>Parus caeruleus</i>	Kék cinege
<i>Parus major</i>	Szécinege
<i>Sitta europaea</i>	Csuszka
<i>Certhia familiaris</i>	Hegyi fakusz
<i>Certhia brachydactyla</i>	Rövidkarmú fakusz
<i>Oriolus oriolus</i>	Sárgarigó
<i>Lanius collurio</i>	Tövisszúró gébics
<i>Garrulus glandarius</i>	Szajkó
<i>Pica pica</i>	Szarka
<i>Corvus cornix</i>	Dolmányos varjú
<i>Corvus corax</i>	Holló
<i>Sturnus vulgaris</i>	Seregély
<i>Passer domesticus</i>	Házi veréb
<i>Passer montanus</i>	Mezei veréb
<i>Fringilla montifringilla</i>	Fenyőpinty
<i>Fringilla coelebs</i>	Erdei pinty
<i>Carduelis carduelis</i>	Tengelic
<i>Carduelis chloris</i>	Zöldike
<i>Carduelis cannabina</i>	Kenderike
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Süvöltő
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Meggyvágó
<i>Emberiza citrinella</i>	Citromsármány

Fészkelési időben vagy átvonulóként várható még gyakori – főleg énekesmadár – fajok előfordulása.

Az ilyen nagy váromok két magashegyi faj telelőterületei az országban, bár a helyszínelés során nem láttuk őket, alkalmi megjelenésük valószínűsíthető: hajnalmadár (*Trichodroma muraria*), havasi szürkebegy (*Prunella collaris*).

A tervezési helyszínen fokozottan védett madár ismert fészke nem található sem a terepbejárás, sem más természetvédelmi felmérés vagy hozzáférhető szakirodalmi adatok alapján. Ragadozómadár fészkelésére alkalmas sziklaüreget nem találtunk.

A potenciális fészkelők elsősorban az erdős területekre jellemzőek, ha fészkelnek is, 5-10 párnál a kis terület miatt állományuk biztosan nem nagyobb.

Emlősfajokat nem észleltünk. Őz, szarvas és vaddisznó lábnyomot és hulladékot találtunk. Néhány gyakori erdei faj (sün, vörös róka, nyuszt stb.) használhatja még a területet, de tömegesen bizonyosan nem fordulnak elő.

2.3. Táj- és természetvédelem, kultúrtörténeti adottságok

2.3.1. Barlangok

A tervezési terület részét képező Csesznek 0158/1 hrsz-ú ingatlanon a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (2) bekezdése alapján „ex lege” védelem alatt álló barlangok találhatóak:

- | | |
|----------------------------------|-----------------------------------|
| ▪ Cseszneki Ferde-eresz-barlang, | barlangkataszteri száma: 4423-109 |
| ▪ Cseszneki Homokköves-barlang, | barlangkataszteri száma: 4423-111 |
| ▪ Cseszneki Kőkocka-barlang, | barlangkataszteri száma: 4423-108 |
| ▪ Cseszneki Köteles-barlang, | barlangkataszteri száma: 4423-110 |
| ▪ Cseszneki Rókalyuk, | barlangkataszteri száma: 4423-15 |
| ▪ Cseszneki Átjáró-barlang, | barlangkataszteri száma: 4423-14 |

2.3.2. Kultúrtörténeti és egyedi tájértékek

A Cseszneki Várhegy helyi jelentőségű védett természeti terület, országos műemlék.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény. 6. és 7. §-a kiemeli az egyedi tájértékek megőrzésének fontosságát. Az egyedi tájértékek mutatják a település múltját, hagyományait, esztétikai szempontból egy közösség számára jelentőssé váltak, de nem állnak országos jelentőségű műemléki vagy természetvédelmi oltalom alatt. A tájérték környezetével együtt védendő. Mivel a tervezési terület teljes egészében természetvédelmi és műemléki oltalom alatt áll, ezért elvben nem szükséges az egyedi tájértékek kataszterezése. A részletesebb felmérés során azonban érdemes volna egyesével számba venni a fellelhető egyedi tájértékeket (pl. sziklaformációk, idős faegyedek, emléktáblák, sírkövek stb.), mert átfogó kutatási anyagot a témában nem találtunk.

2.3.3. Tájképvédelem, tájhasználat

A vizsgált terület része az országos jelentőségű tájképvédelmi övezetnek *Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Veszprém Megye Területrendezési Tervéről szóló 5/2005. (V.27.) önkormányzati rendelete* alapján.

A Cseszneki Várhegy területe kifejezetten turisztikai célokat szolgál. A tájhasználatban a rekreációs igénybevétel dominál.

A Csesznek 0158/1 hrsz-ú ingatlan művelési ága kopárság, amely a vár falai körül egy fás szárú növényzetmentes, sziklás felszín jelent. A területen jelenleg magas lágyszárúak, és sziklagyep növényzet jellemző, valamint néhány szárazságtűrő cserjefaj egyedei törnek fel. Az alacsonyabban fekvő részeken északi és nyugati irányban zárt elegyes erdőállomány (ld. 2.2.5.) szegélyezi a területet. A Csesznek 0158/2 és 0158/3 hrsz-ú ingatlanok jelenleg szántóként nyilvántartottak, de a gyakorlatban füvesített területek.

A Csesznek 0158/4 hrsz-ú régi temető a várhegy északi meredek lejtőjében található.

2.3.4. Tájhasználati konfliktusok

A fokozott turistaforgalom miatt kommunális hulladék található egyes frekvenciáltabb részeken.

A túrázók, sziklamászók néhol taposási kárt okoznak a meglévő növényállományban.

A sziklamászás miatt a sziklák és az ex lege védett barlangok károsodásának lehetősége fennáll.

2.4. Oktatás, kutatás

A tervezési területre vonatkozóan az MTM Bakonyi Természettudományi Múzeum kutatói végeztek 1999-2001 között természettudományi kutatásokat, amelynek eredményeit felhasználtuk a dokumentáció összeállításánál.

A sziklafalakon kialakított mászóhelyek a sziklamászás oktatását is szolgálják.

2.5. Gazdálkodási jellemzők

2.5.1. Mezőgazdálkodás

A Csesznek 0158/2 és 0158/3 hrsz-ú ingatlanok művelési ága termőföld, szántóként, de a gyakorlatban füvesített területek.

2.5.2. Erdő- és vadgazdálkodás

Az erdő- és vadgazdálkodást a hatályos üzemtervek alapján folytatják a gazdálkodók.

2.5.3. Turizmus, idegenforgalom

A Cseszneki vár egész évben látogatható, ezért a turistaforgalom folyamatos. A látogatók fogadásához szükséges infrastruktúra a várban illetve a csatolt létesítményekben biztosított.

A várhegy nyugati oldalát szegélyező Kőmosó szurdokban drótkötéllal biztosított sziklamászó pályákat – ún. via ferrata – alakítottak ki 2013-ban, amelyek a „Várpanoráma út” és az „Ostromlók útja” fantázia elnevezéseket kapták. Ezek közül az utóbbi a tervezési területen helyezkedik el a Csesznek 0158/1 hrsz-ú ingatlanon. A várhegy északi oldalát lehatároló mintegy 8-10 magas sziklafalon is gyakran edzenek sziklamászók.

2.5.4. Ipar, bányászat

A tervezési terület 500 m-es körzetében ipari tevékenységet, bányászatot nem folytatnak.

3. Természetvédelmi célkitűzések

- a) A védett növényfajok és azok élőhelyeinek, valamint a terület egyéb természeti- és táji értékeinek megóvása.
- b) A természetes szerkezetű és összetételű - idegenhonos fajok jelenlététől mentes - növénytakaróval fedett terület megőrzése, kialakítása.
- c) A terület botanikai és zoológiai értékeinek további kutatása, természetvédelmi helyzetük folyamatos figyelemmel kísérése.
- d) A terület földtani és kultúrtörténeti értékeinek megőrzése, további kutatása.

4. Természetvédelmi stratégiák

- a) A területen fellelhető védett növény- és állatfajok védelme, kizárólag élőhely-védelmi beavatkozások útján.
- b) Idegenhonos fajok és adventív lágyszárúak fokozatos eltávolítása a területről.
- c) A terület jellegzetes tájképi értékeinek védelme.
- d) A sziklaformációk, barlangok állagának megóvása.
- e) A hatósági tájékoztató és ismeretterjesztő táblák kivételével a természetvédelmi infrastruktúra kiépítése tilos.

- f) A természetes erdődinamikai folyamatok minél teljesebb érvényesülését támogató erdőkezelés, természetközeli erdőgazdálkodás alkalmazása, változatos korösszetételű, elegyes erdőállományok kialakítása, fenntartása.
- g) A természetes felszínalakzatok (domborzat, medrek) megőrzése.
- h) Az erdőszegélyeken a vegetáció heterogenitásának fenntartása, kíméletes kezelése, a természetvédelmi szempontból kedvező szegélyhatás megőrzése érdekében.
- i) Tájidegen és invazív fajok állományainak visszaszorítása.

5. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

- a) A vár körüli ún. kopárság jelenlegi állapotban történő fenntartását – a cserjék és az invazív lágyszárúak folyamatos irtásán kívül – biztosítani kell.
- b) Az inváziós lágyszárú fajok terjedését meg kell akadályozni.
- c) A füves élőhely 3-4 évente kézi módszerrel lekasálható vagy legeltethető.
- e) A fakivágás, a faanyag mozgatása és felkészítése, csak vegetációs időszakon kívül, téli időszakban (december 1-jétől február 28-ig), fagyott és havas talajviszonyok mellett szabad elvégezni.

5.2. Fajok védelme

- a) A védett állat- és növényfajok érdekében meg kell akadályozni a potenciális környezet-szennyezést.
- b) A fás szárú növényállomány kezelése – a havária esetek kivételével – csak vegetációs időn kívül – lehetőleg október 1. és április 15. – között történhet.
- c) A természetvédelmi kezelési tevékenységek során fokozottan ügyelni kell a fészkelési időszakban a fészkek, odúk biztonságára.

5.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- a) A területen a vár és természeti környezete alkotta jellegzetes tájképet veszélyeztető tevékenységek nem végezhetők.
- b) A vár területén a régészeti lelőhely állapotváltozásával, pusztulásával járó földmunka nem végezhető.

5.4. Látogatás

- a) A terület korlátozás nélkül látogatható, de a balesetveszélyes helyeken mindenki a saját felelősségére tartózkodhat.
- b) A vár körüli fogadó terület kivételével a területre gépjárművel behajtani tilos.
- c) A sziklamászás egész évben folytatható az időjárási körülményektől függően.
- d) Tilos a hulladék és egyéb szennyezőanyag lerakása.

5.5. Kutatás, vizsgálatok

- a) Tudományos kutatás a területen az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével, részletes kutatási terv benyújtásával történhet. A kutatás eredményeit tartalmazó jelentés egy-egy példányát a kutatást végzőnek el kell juttatnia az illetékes természetvédelmi hatóság, továbbá a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság és az MTM Bakonyi Természettudományi Múzeum részére.
- b) A területen található egyedi tájértékek kataszterezését el kell végezni.

5.6. Terület- és földhasználat

- a) Új építmény elhelyezése tilos.
- b) Vadászat csak cserkeléssel vagy hajtással végezhető.
- c) A területen vadászati és vadgazdálkodási létesítmény elhelyezése és a vadetetés tilos.

- d) A területen a mesterséges vadkibocsátás, a zárttéri vadtartás tilos.
- e) A területen ipari és bányászati tevékenység végzése tilos.
- f) A területen nem folytathatók olyan technikai sportok, amelyek a természeti és táji értékeket károsíthatják.
- g) A területen természetközeli erdőgazdálkodást kell folytatni, az erdők korcsoport-eloszlását javítani és az erdőtársulásokra jellemző heterogénebb fafajösszetétel kialakulását támogatni kell.

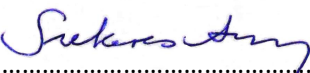
5.7. Természetvédelmi infrastruktúra

- a) A terület határán hatósági tájékoztató táblákat kell kihelyezni, és gondoskodni kell fenntartásukról.
- b) A Csesznek 0158/2 és 0158/3 hrsz-ú, szántó művelésű ingatlanok más célú hasznosítását az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyeztetni.
- c) Az MTM Bakonyi Természettudományi Múzeum által javasolt tanösvény kialakítását javasolt megtervezni.
- d) A sziklafalak kopogózását a mászóút üzemeltetőjének legalább éves rendszerességgel el kell végezteni a balesetek elkerülése érdekében.

5.8. Erdők kezelése

- a) A természetes erdődinamikai folyamatok érvényesülését biztosító kezelési eljárásokat kell alkalmazni, a természetközeli erdőgazdálkodást minél teljesebb körben kell megvalósítani. Törekedni kell a természetközeli elegyes állományok kialakítására.
- b) Az erdei gyümölcsfa-, valamint értékes, ritka kísérő- és elegyfa fajokat a nevelővágások során kímélni kell.
- c) A véghasználatokat csak vegetációs időn kívül lehet elvégezni. Fakitermelési, vagy egyéb munkák után a munkálatok során keletkező szennyeződések és szemetet maradéktalanul fel kell számolni.
- d) A vegyszeres ápolás tilos.
- e) Tájidegen, Magyarországon nem honos fafajok telepítése a TT területén tilos.

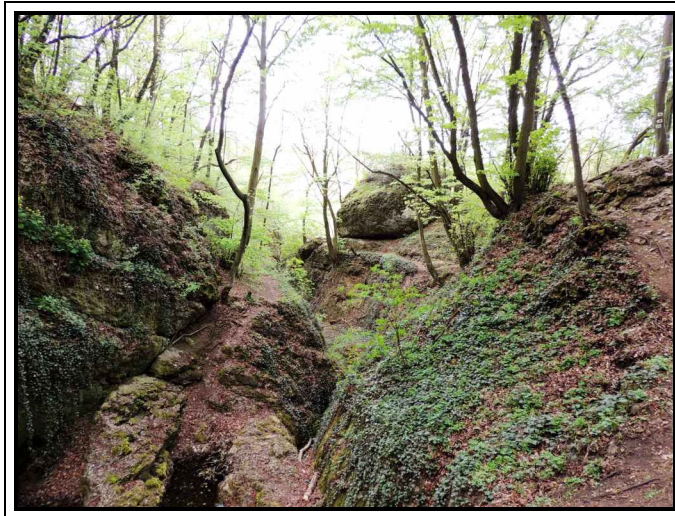
.....
Bruckner Attila, okl. táj- és kertépítésmérnök
táj- és természetvédelmi szakértő
SZ-043/2009
8300 Tapolca, Bacsó Béla u. 2.


.....
Szekeres Anita, okl. táj- és kertépítésmérnök
táj- és természetvédelmi szakértő
SZ-018/2012
8100 Várpalota, Tábormező u. 20.

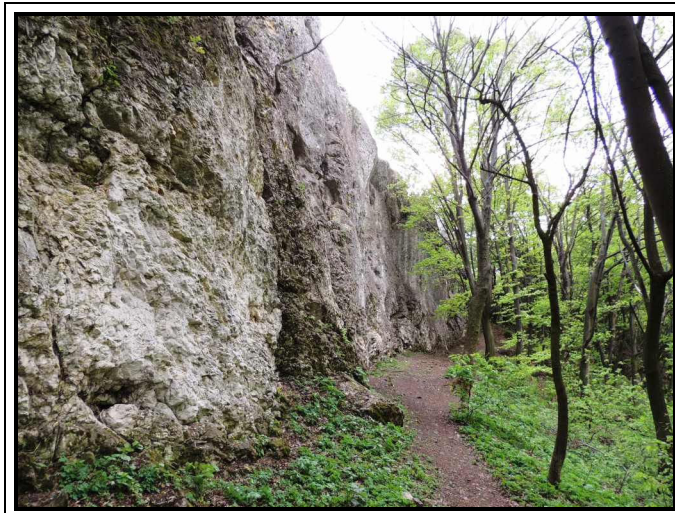
Mellékletek

- védetté nyilvánító határozat
- áttekintő térkép
- élőhely térkép
- tulajdoni lap másolatok

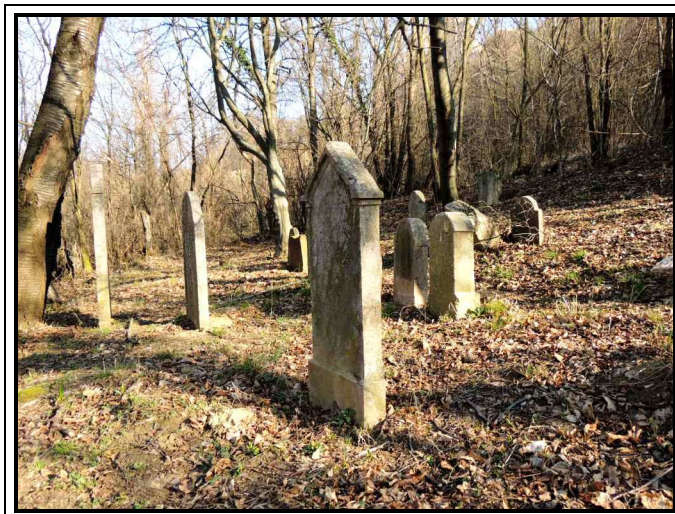
FOTÓDOKUMENTÁCIÓ



A Kőmosó-szurdok tavaszi képe (a patakmedertől jobbra védett terület)



A sziklamászó fal jellegzetes képe, jobbra törmeléklejtő erdő



A zsidó temető kora tavaszi képe a sírkövekkel